

DISSERTATIO

EXHIBENS SYSTEMA TRADITIONUM DIVINARUM CONTRA PROTESTANTES.

PARS I.

EXISTENTIA TRADITIONUM DIVINARUM.

§. I.

Duo fontes, ex quibus salubres fidei & morum veritates haurit Ecclesia catholica, scriptura sunt & traditio. Hæ sunt duæ columnæ, quibus totum religionis revelatæ ædificium superstructum innititur. Sicut autem hæretici scripturæ auctoritatem immoderate extollunt; ita traditionis dignitatem & firmitatem penitus labefactare conantur. Sentiant nimirum filii degeneres, traditiones lapidem illum Lydium esse, quo perversa eorum doctrina probantur simul & reprobantur. Hinc jam ab ipsis Ecclesiæ incunabulis traditiones varii hæresiarchæ im-

Adversarii
traditionis.

A pugna-

pugnarunt (a). Nostis temporibus Traditionum hostes acerrimos communiter se profitentur Protestantes, quorum systema statim discutiemus; postquam genuinam traditionis ideam ejusque divisionem præmiserimus (b).

§. II.

Definitio
traditionis.

Traditio, ut Wallenburchici definiunt (c), denotat idem, quod testimonium. In hac definitione magis ad actum tradentis, quam ad rem traditam respiciunt. „Sicut enim, ajunt, testimonium seu attestatio idem est, quod ipsius testis asseveratio; ita traditio idem est, quod actio tradentis. Et quemadmodum attestatio totam vim suam habet ab attestante: non aliter traditio a tradente. „ Quando vero rem traditam spectant; in genere per traditionem intelligunt doctrinam seu institutionem, ab uno alteri communicatam sive scripto sive non scripto scil. viva voce. Hoc sensu sumitur a gentium Apostolo, dum Thessalonicenses admonet: „Fratres state & tenete traditiones, quas didicistis sive per Sermonem sive per epistolam nostram „ Thess. 2. Sed hæc de-

(a) De Valentinianis & Marcionitis refert Irenæus lib. 3. adv. hæres. cap. 2. Donatistas soli semper inhæsisse scripturæ Testis est Aug. lib. de unit. Eccles. cap. 19. Arianos rejecisse traditiones testatur Hilarius in libr. contra Constant. Aevianos Epiphanius hæres. 75. Eunomianos Basilius libr. de Spirit. S. cap. 27. & 29. De Nestorio, Eutyche, Dioscoro constat ex Basilio Ancyrano in Confess. cathol. quam recitavit in Synod. VII. Act. 1. Vulgaris erat Pelagianorum cantilena: „Credimus quod legimus, & quod non „ legimus, nefas credamus adstruere. „

(b) Protestantium errorem quidam e Græcis modernis tuentur; sed hi vel ipsa Ecclesiæ suæ fide, quæ ex symbolis fidei & monumentis PP. relucet, confutantur. Imo ipsi Episcopi Græci in ordinatione fidem traditionum divinarum profiteri debent. vid. Jacob Goar in ritual. Græc. pag. 309.

(c) Tract. Sext. de testim. Sect. 1.

definitio nimis vaga est, cum ipsam scripturam comprehendat. Pressius hoc vocabulo denotatur doctrina seu institutio, quæ ab auctore saltim, unde emanavit, scriptis non fuit consignata, sed viva voce de aure ad aurem longa temporis serie fuit transmissa. Hinc traditio ad scopum nostrum est doctrina fidei vel morum, sive institutio sacra, quæ in libris canonicis vel plane non, vel saltim clare non continetur, ab iis, qui illius notitiam habent, aliis communicata, sive id scripto fiat, sive viva voce (d).

§. III.

Traditio varie dividitur. Spectata enim ratione auctoris Divisio
tradit. ra-
tione au-
toris. dispescitur in divinam & humanam. Humana dividitur in Apostolicam & Ecclesiasticam (e). Traditio divina est doctrina seu insti-

A 2

(d) Traditio differt a consuetudine, moribus & observantia. Traditio enim expressæ Christi, Apostolorum, aut Ecclesiæ institutioni, consuetudo diuturnis fidelium moribus, tacito plerumque Ecclesiæ consensu probatis innitur, cujus species quædam sunt mores seu actiones quædam pro fidelium consilio citra animum introducendæ obligationis susceptæ, usuque continuo confirmatæ, quæ quidem si nihil contineant, quam quod lege aut consuetudine jam vim juris obtinuit, observantia ecclesiastica adpellatur. vid. Zallwein. princip. jur. Eccles. Tom. II. Q. II. C. III. §. II. Riegger instit. jurispr. Eccles. Part. I. §. IV. de tradit. §. CCXXV. Luydl instit. Theolog. moral. Dissert. II. de verb. Dei non script. cap. unic. §. IX,

(e) Apostolicas multi in mere apostolicas & divine-apostolicas parti se-
lent. (vid. Collet. instit. Theol. Tom. I. in append. de loc. Theol. §. 1.
Annat. in apparatu ad Theolog. positiv. lib. III. Art. 1. Zallwein lib. cit.
§. III) Illas vocant, quæ Apostolis, ut Ecclesiarum suarum rectoribus ori-
ginem debent; has contra, quæ a Christo immediate Apostolis, & per hos
Ecclesiæ viva voce traditæ ad fideles, & sic ad nos usque transmissæ fue-
runt. Verum æquis non videt hac divisione auctores traditionis cum modo
eam propagandi confundi. Enim vero modus hic ad rem nihil facit, ne-
que

institutio, quæ Deum habet auctorem, scripturis canonicis non demandata, sed viva voce aut aliis fide dignis monumentis ad nos usque translata (f). Humana est, quæ ab auctoritate humana permanens ab uno ad alterum fuit propagata. Hujus auctores vel sunt Apostoli, vel horum in regenda Ecclesia successores. In primo casu adest traditio apostolica, in secundo traditio ecclesiastica (g).

§. IV.

Ratione
materiæ.

Ratione materiæ traditio, alia est fidei, alia morum, alia disciplinaris, alia ritualis seu ceremonialis. Prima respicit credenda

que discrimen aliquod inducere potest, aliae quoque traditiones Ecclesiasticas divino-ecclesiasticas adpellare deberemus quandoquidem Ecclesia quoque traditiones divinas ad posteros propaget conf. Riegger lib. cit. §. CCXVII.

(f) Traditio divina alia est V. T., & alia N. T. Prima complectitur omnem doctrinam a condito mundo, sive etiam in lege mosaica nominibus a Deo communicatam, sed nondum scripturis canonicis insertam, vel saltem non clare in illis contentam. Tales doctrinae erant dogmata de adventu Messiae, de remedio peccatum originale tollendi, de immortalitate animæ, de statu felici vel infelici post hanc vitam æternum duraturo, de numero & divinitate librorum canonicorum &c. Traditio N. T. continet omnes doctrinas seu speculativas seu practicas a Christo vel post ejus ascensum a Spiritu S. Apostolis revelatas, & ab his continua serie ad posteros derivatas, in scriptura vel plane non vel saltem clare non expressas. Ad has respexit Trident. Sess. 4. de can. script.

(g) Traditiones apostolicæ sunt: institutio quadragesimæ & quatuor temporum, observatio diei dominicæ loco Sabbathi, trina immersio olim in baptismo adhiberi solita, chrismatis renovatio annis singuli facienda. Traditiones ecclesiasticæ sunt: solennitas & observantia festorum, abstinentia a carnibus, ovis & lacticiis, formatio crucis, asperio aquæ lustralis, antiqus candelarum, cinerum, palmarum & similium benedictionis usus.

denda (h), secunda versatur circa regulas actionum nostrarum, tertia praescribit ea, quae conducunt ad doctrinam fidei vel morum in Ecclesia conservandam (i), quarta occupatur in ritibus & ceremoniis, quibus cultus divinus est peragendus & res sacra tractandae.

S. V.

Si modus & ratio promulgationis attenditur, alia est necessaria, alia libera, alia temporalis, alia perpetua, alia mutabilis, alia inmutabilis. Prima est, cujus observantia ex praecepto seu divino seu Ecclesiastico est necessaria, secunda nullam necessitatem moralem aut obligationem per se imponit. Tertia est, cujus ratio certo duntaxat tempori est adligata, nec semper durat (k). Quarta causam & finem habet perpetuo duraturum (l). Quinta mutari potest, si causa praegans adsit. Sextam nunquam variare licet, etiam temporum & locorum circumstantiis mutatis (m).

Ratione
modi pro-
mulgandi.

A 3

S. VI.

(h) Traditiones fidei semper sunt traditiones divinae, continent enim illa, quae ad substantiam religionis nostrae pertinent, unde aliam originem habere nequeunt, quam divinam.

(i) hic traditio de observantia jejunii quadragesimalis inservit ad praeceptum evangelicum de carnis mortificatione observandum.

(k) Tali fuit observatio legalium abstinencia a subfocato & sanguine. Finis enim horum erat temporaneus scilicet ad judaeos & gentiles facilius Ecclesiae conciliandos.

(l) Huc spectant materiae & formae Sacramentorum, traditio de aqua calici miscenda &c.

(m) Traditiones divinae omnes inmutabiles sunt, continent enim ipsissimum verbum Dei, hoc autem aequum parum, ac ipse Deus alterationi obnoxium est.

§. VI.

Alia tradi-
tionis
species.

Aliam traditionis speciem constituunt vulgares & piæ traditiones. Vulgares juxta Zallweinium sunt, quæ ex pia hominum credulitate, nullo fide digno instrumento fundata, ingenii humani inbecillitate, simplici aliquoties pietate, vel omnino ex malitia hominum miracula, aliaque gesta fingentium ortum suum trahunt (n). Piæ sunt opiniones circa res præcipue cultum externum spectantes pia & vetusta credulitate innixæ. Hæ promiscue omnes nec admittendæ, nec rejiciendæ sunt; sed christiana hic prudentia omnino opus est (o). Differunt piæ a divinis & apostolicis, quod cer-

(n) Sicut apud omnes meliori theologia tinctos convenit, quod nihil religioni perniciosius hoc traditionum genere esse possit, ita mirari sane licet, ineruditum vulgus nihil magis cordi habere, quam vagas ejusmodi traditiones. Merito igitur illi, qui populos pascunt, insudare debent, ut lolia hæc a bono tritico segregent, & si ratio temporis patiatur, radicitus evellant.

(o) „ In recipiendis, inquit Zallwein lib. cit. §. 10. vel rejiciendis dogmatibus sumus cauti, circumspecti, nec nimis scrupulosi, nec extensive critici. Dixi primo nimis scrupulosi, periculum religioni, pietati & saluti fidelium metuentes, ubi non est. Stabit inmotæ religio, & Christiana virtus, neque animarum salus periclitabitur, etiam si plures piæ traditiones amandentur. Fulcra religionis, virtutis & morum sunt scriptura, & traditio Dei ac Ecclesiæ, & ex his enata fidei, morum & disciplinæ dogmata. Remedia vero salutis summe necessaria sunt fuga peccati, exercitium virtutum, frequens & pius Sacramentorum Ecclesiæ usus. Metuendum potius, ne nimius & nimium scrupulosus zelus & fervor in hisce piis traditionibus defendendis aliquoties nocumento sit, & saluti fidelium & religioni; illi quidem, si fideles sint nimis creduli, nimis fidant & in iis anchoram quasi salutis collocent, & interna salubriora magisque necessaria salutis negotia negligant. Religioni vero, si hisce traditionibus veluti fundamentis structuram Ecclesiæ superædificent, quoniam hoc modo Ecclesia irrisioni & contemptui hæreticorum, & ali-quoties periculo, ne latens falsitas detegatur, exponitur.

certam & indubitatam fidem non mereantur: a vulgaribus, quod ista omni probabilitatis specie careant, piæ vero & speciem pietatis & gradum probabilitatis habeant.

§. VII.

Aliam divisionem traditionis subpeditat author Princip. jur. Eccles. (p) (quem NELLERUM esse orbis litterarius detexit). Divisio
Nelleri. Dividit hic traditionem in inhæssivam, declarativam & mere-oralem. Inhæssiva juxta ipsum est, quæ tradit id, quod clarescriptum est (q). Declarativa disertius explanat, quod sacra Scriptura breviter, aut minus clare docet. Mere-oralis tradit, quod nullo modo ne implicitis quidem terminis scriptum est.

§. VIII.

Filium jam nos ducit ad systema Protestantium exponendum. Systema
Protestan-
tium. Sicut autem in cæteris materiis; ita & in hac in ambiguo fluctuant & in diversa rapiuntur. Lutherus, Calvinus, Chemnitius, Brentius & alii antiquiores admiserunt quidem, ab Apostolis ritus quosdam ordinatos fuisse, qui in scriptura non sunt adnotati; traditio-

(p) Princip. jur. Eccles. cap. II. de trad. n. II.

(q) Hujus divisionis primum membrum ut arbitrarie positum & superfluum fugillant Luyd lib. cit. §. 10. Zallwein §. III. Fatendum quidem quod stricta traditio non sit; cum ea comprehendat, quæ clare in scriptura continentur. Attamen superflua non est. Nam licet a scriptura non differat quoad rem traditam, differt tamen quoad modum adplicandi, cum ostendat aliam viam, aliam lineam, per quam eadem veritas propagatur, id quod multum utilitatis præstat iis, qui scripturam legere non possunt. Pragmaticam etiam utilitatem hoc discrimen habet in tractat. de relig. ubi resurrectio Christi, licet jam clare contineatur in scriptura, monumentis adhuc aliis ex traditione desumptis illustratur. Vid. Hooke relig. nat. & rev. princip. Tom. II, part. II, art. 3.

ditiones autem dogmaticas omnes rejecerunt, scriptura sola, quæ omnia ad fidem salvificam necessaria complecteretur contenti. (r) Horum vestigia legerunt Presbyteriani & Puritani in Anglia. Verum ab his dissentiunt Episcopalistæ, qui non solum ad probandam hierarchiam ecclesiasticam, sed etiam ad dogmata a Socinianis proposita refellenda traditiones saltem declarativas ut necessarias nobiscum amplectuntur. s) Ab his non abluunt Molanus (t) Calixtus (u), & alii, qui traditiones quinque priorum seculorum ut principium secundarium revelationis admittunt.

§. IX.

(r) Confr. Bellarmin Tom. I. de contrav. fid. lib. IV. cap. III. Wallenburch tract. Sext. de testim. Sect. III. & IV.

(s) Sic Ernestus Grabe in præfat. ad opera Georg. Bulli, & ipse Bullus in apolog. pro Harmonia contr. Thom. Tullium proferunt decretum Synodi Angl. de an. 1571, quo cautum, ne Pastores ullam doctrinam populo proponant, nisi ex scriptura, collectionibus VV. PP. & Episcoporum desumptam. Gerardus Joan. Vossius æquum putat, ut sensus de claritate scripturæ ex VV. PP. desumatur.

(t) In suis cogitat. privat. de method. reuiv. Eccles. Prot. cum Eccles. Rom. cathol. apud Bossuet I. œuvr. posth. pag. 6. „ De traditionibus sive verbo „ Dei non scripto, inquit, res compositu facilis, si dicamus statum con- „ troversia inter nos & Catholicos non esse an dentur traditiones, sed an „ per traditionem Ecclesia acceperit novum aliquem fidei articulum ad sa- „ lutem necessarium sub æterna beatitudinis jactura, in scriptura neque „ totidem verbis, neque per bonam consequentiam extantem. Posterius „ negant Protestantes, non prius . . . Sane qui ex Protestantibus Symbola „ Apostolorum & Athanasii, quinque priora Concilia œumenica una cum „ Synodo Arausica & Milevit. consensum itidem primitivæ Ecclesiæ, si „ non plurium quinque nimirum priorum seculorum admittunt pro theolog. „ principio secundario . . . de traditionibus in Ecclesia Rom. quid dispu- „ tent, vix habebunt. „ Huic articulo Bossuet respondit pag. 124. „ Si „ Protestantes consentiunt scripturæ sensum . . . aliaque permulta traditione „ duntaxat esse cognoscibilia, vix ulla superest difficultas.

(u) Edidit hic an. 1629. lib. 4. Aug. de doctrin. christian. & præfationem amplam ad commonitor. Vincent. Lirinens., quod etiam edidit. In his sic
suum

Systema prædominans Protestantium est hoc: dicunt sacram scripturam in articulis fundamentalibus esse perfectam & perspicuam (x). Hinc inferunt, traditiones nec esse utiles, nec necessarias; & cum Ecclesia sæpius circa has erraverit, nullum dogma extra scripturam sufficienti cum certitudine probari posse. (y)

Systema
regnans
Protestant.

B

§.

suum systema profert: illud certissime fundamentale tenendum, in quo universa Ecclesia convenit, sed quia de hoc consensu omni tempore certo constare non potest respiciendum est ad prima secula; horum consensus verum scripturæ sensum determinat, estque principium secundarium fidei nostræ. Calixto plures alii præsertim Angli assentiunt, major autem pars in Germania ab illo discrepat.

(x) Perspicuitas scripturæ juxta Protestantes est dicendi genus in scriptura tam obvium ut simpliciores etiam ex ea necessaria addiscere possint. Hæc duplex est, alia rerum, alia verborum. Prima est clara cognitio rerum, quæ in scriptura continentur; secunda est clara cognitio signorum, per quæ res in sacris paginis exprimuntur. Jam vero cum scriptura multa rationis sphaeram excedentia complectatur, dicunt in scriptura non dari perspicuitatem rerum, sed tantum claritatem verborum. Hanc dispeſcunt in claritatem absolutam & relativam. Absoluta est, qua veritates revelatæ ab uno quoque intelligi possunt, si debitis fulgeat requisitis. Relativa est, qua veritates revelatæ cognoscuntur ab uno facilius, quam ab altero, prout scilicet magis aut minus instructus est debitis requisitis. Inter requisita autem hæc numerant: mens præjudiciis sit vacua, invocetur Spiritus S., attendat legens vel audiens ad naturalem verborum sensum, notitiam habeat linguarum præcipue orientalium, calleat historiam, Philosophiam, artem critices, ingenium possideat non modice exercitatum &c. Jam Armeniani & Sociniani putant scripturam tam claram esse, ut primo obtutu sine longiore disquisitione articuli necessarii ex ea addisci possint: Calvinistæ plerumque quibuscum quidam Lutherani consentiunt, putant scripturam solis regentis in essentialibus esse claram. Lutherani communiter claritatem relativam in fundamentalibus tuentur.

(y) Schubert tam in introduct., quam in Theolog. polem. hoc systema defendit. Differt a mitioribus Protestantibus in eo, quod traditionem primorum

se-

§. X.

Status
quæstionis.

Ex hucusque dictis sequitur. 1. Statum quæstionis non esse de traditionibus inhæsis & Ecclesiasticis, utrasque enim Protestantes admittunt. 2. Neque esse quæstionem de ordinibus monachorum, de solennitatibus festorum, de usu rosarii, quibus omnibus nonnulli Protestantes imperite insultant. 3. Non est quæstio an sit credendum verbo Dei non scripto, sive traditioni divinæ? Hoc enim indubitatum est apud omnes Christianos. Motivum enim credendi non est littera, sed auctoritas loquentis. Sed negant Protestantes dari traditiones, quæ contineant verbum Dei (z). Quæstio igitur est

seculorum nequidem ut principium secundarium fidei habeat. Convenit in eo, quod illam admittat ceu fontem, ex quo constet, quid primitiva Ecclesia crediderit. II. Quod illa inferviat ut principium argumentandi ad hominem, si cum Papistis disputetur. III. Quod sit principium veritatis in se, non quidem certum, sed probabile tantum, quia improbable est, tot illustres Doctores primæ Ecclesiæ errasse in fundamento fidei. Interim cum constet Ecclesiam sæpius defecisse v. g. in causa Arianorum; hinc principium certum non est, nequidem secundarium. Admittit tamen plura olim fuisse revelata & quidem necessaria; sed post clausum canonem scripturæ negat absolute traditiones, & ea, quæ præter scripturam prætenduntur revelata, non esse hodie necessaria, nec certo de iis constare posse. Dein adserit, ut dogma aliquod ex traditione probari possit, hæc quinque constare debere. 1. Dogma illud traditum esse ab Apostolis & in specie a Petro, Paulo, Andrea &c. 2. Dogma illud necessarium esse. 3. illud non habere fundamentum in scriptura. 4. Apostolos id hausisse ex revelatione divina. 5. Purum & incorruptum ad nos fluxisse. Idem systema de claritate scripturæ tuetur Töllner, Hegelmajer in Dissert. de male pacif. tolerant. stud. quamvis a determinatione articulorum fundamentalium posterior totus quantus abhorreat.

(z) Conf. Neller lib. cit. cap. II. num. II. Wallenburch lib. cit. sect. III. & IV. Melchior. Can. de loc. Theolog. lib. III. de trad. §. 1. Ex quibus patet minus adcurate ponere statum quæstionis illos Theologos, qui præcipue quæstionem juris urgent,

est de traditionibus dogmaticis. Sunt vero alia dogmata necessaria necessitate medii ab omnibus explicite credenda: de his fate-
mur cum Wallenburch, quod contineantur in S. scriptura adeoque
de his non est quæstio contra Protestantes. Alia sunt necessaria
necessitate præcepti, & hæc duplicis sunt generis. Vel enim illa
sunt vi illius præcepti ab omnibus, qui illorum notitiam habent,
explicite credenda, ut articuli contenti in simbolo Apost., præcepta
decalogi; vel non sunt ita necessaria, ut explicite ab omnibus cre-
di debeant; sunt tamen Ecclesiæ ministris utiles & necessaria. Pri-
mi generis dogmata continentur quidem in scriptura, sed non sem-
per clare. Secundi generis dogmata licet scriptura ea non complectatur
creditum tamen necessaria sunt, & qui illorum notitiam habent,
ea negare non possunt, modo de eorum existentia sufficienter con-
stet. Status igitur quæstionis versatur in eo, an dentur traditiones
divinæ dogmaticæ tam declarativæ (aa), quam etiam mere- orales,
Ecclesiæ ejusque ministris utiles & necessaria, de quarum existentia
sufficienti cum certitudine constare possit. Hoc negant Protestan-
tes, & in hoc a catholica veritate deflesterunt, ut patet ex Tri-
dent. (bb)

§. XI.

Ingentes motus in Germania excitavit sententia Nelleri circa
traditiones: atque non defuerunt viri clarissimi (cc), qui ipsum

Systema
Nelleri ex
parte vin-
dicatur.

B 2

cum

(aa) Hæc res magni est momenti, & in statu controversiæ cum Protestantibus
ponenda, quamvis totam quæstionem ad traditiones mere- orales velint de-
volvere. Dato enim omnia dogmata absolute clara in scriptura contineri,
tamen quia ob defectum claritatis relativæ varie possunt explicari, hinc
traditio declarativa summi momenti est ad hæreticos refutandos.

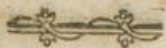
(bb) Sess. 4. Decret. de Can. script. „ Peripiciensque hanc veritatem & di-
„ sciplinam contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus, quæ
„ ab ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritu
„ S. distante quasi per manus traditæ ad nos usque pervenerunt. „ Et in-
„ fra „ si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus . . .
„ & traditiones prædictas sciens & prudens contempserit, anathema sit.

(cc) P. Gauhter, Zallwein, Luydl, Riegger.

cum Protestantibus concludere, arcemque Ecclesiæ ipsis prodere autumarunt. Sedes hujus controversiæ est in lib. cit. cap. II. n. X., ubi Neller ita differt: „ Traditiones mere-orales vel sunt dogmaticæ vel disciplinæ. An dentur dogmaticæ a verbo Dei plane separata, quarum ne obscura quidem mentio fiat in sacris paginis? quæstio est mere scolastica, quæ tantas rixas haud meretur... Acerbe hunc locum traducit P. Gauthier (dd); sed mitius explicari potest. Nam hæc quæstio, an dentur traditiones dogmaticæ, quarum ne obscura quidem mentio habetur in sacris paginis duplicem habere sensum potest. Vel enim illa obscura mentio ita intelligitur, ut res in sacra scriptura contentæ solido & efficaci argumento exinde deduci possint; vel ita ut licet mentio aliqua rerum traditarum habeatur in Ss. paginis, tamen inde erui non possint nisi per conclusiones longas & difficiles, valdeque detortas. Prima quæstio, quæ adfirmat, omnes veritates dogmaticas in scriptura ita contineri, ut solido & efficaci argumento inde deduci queant, continet ipsissimum Protestantium errorem (ee). Altera quæstio, quæ licet adstruat, omnes veritates dogmaticas obscure in Ss. paginis contineri, adfirmat tamen earum plures nonnisi per conclusiones difficiles & detortas inde exsculpi posse, mere scolastica est, ut fatetur ipse Zallwein impugnator Nelleri. Jam autem Nellerum virum catholicum quæstionem primo in sensu intellexisse, persuadere mihi non possum, quidquid sentiant ejus adversarii. Nam comparat ibi hanc quæstionem cum altera omnino scolastica, scilicet utrum materia fidei creverit ab Adamo usque ad Christum? quamque citra notam hæreseos problematice defendi posse adfirmat. Sicut ergo illi authores, qui materiam fidei crevisse negant, voluntque omnia N. L. dogmata implicite in V. L. fuisse contenta, hoc non intelligunt eo sensu quasi omnia dogmata N. L. solido & firmo argumento ex V. L. deduci queant; sic etiam Nellerus, cum dixit omnes veritates dogmaticas implicite in scriptura contineri, id tantum voluit innuere, quod quidem omnes ad scripturam reduci possint, ea tamen ratione,

(dd) In animadvers. ad princ. jur. Eccl.

(ee) Vid. Schubert in Theolog. polem., pag. 363.

ne, ut earum plures nonnisi per longas & difficiles conclusiones inde erui possint, quæ quidem quæstio est scolastica. Ex hoc lucem accipit alter locus §. XI., ubi Neller ita ait: „ Mihi videtur vix „ ostensum iri, dogma aliquod pragmaticum & fundamentale religionis Christianæ, quod traditione mere-orali innititur. Dogmata vero secundaria & pragmaticis inferiora exhibet traditio, quæ agre ex scriptura eruuntur, ut taceam pias, quas vulgo vocant, credulitates. „ Nam vult solum Nellerus, quod dogmata explicite ab omnibus credenda, omnino clare in scriptura contineantur, in quo multos Catholicos sibi consentientes habet. At quid si Nellerus per dogma fundamentale intellexit illud, cujus adversatio, vel negatio systema religionis Catholicæ notabiliter inmutarent? Respondeo, hunc conceptum Neller sufficienter excludit, cum lib. cit. cap. II. n. I. adfirmat, scripturæ existentiam, quæ est tale dogma fundamentale, nonnisi ex traditione probari posse; alias enim, si sub hoc conceptu dogma fundamentale intellexisset, debuisset etiam de ipsa scriptura adfirmare, quod traditione mere-orali non innitatur. Ultimus locus, qui altiore meretur indaginem, est §. II. n. II. lib. cit., ubi Neller anathema Trident. vocat vagum, quod efficaciter non videtur ferire Protestantes. Atque hic fateor, ipsum minus recte sentire, meritoque acri sale a clariss. adversariis fuisse perfricatum. Nam vult per hoc, in Trid. solam quæstionem juris, non autem facti circa traditiones fuisse decisam, h. e. declaratum quidem in eo fuisse, eandem traditioni divinæ ac verbo Dei reverentiam deberi, nondum autem in eo decisum fuisse existere traditiones divinas, atque de iis certo nobis constare posse, adeoque Protestantes esse excusandos, quod de earum existentia nondum persuasi scienter & prudenter eas non contemnant. (ff) Sed quis sibi per-

B 3

(ff) Lib. cit. cap. II. n. II. „ De hoc juris Eccles. principio lis mota est inde „ a seculo XVI. facti tamen potius, quam juris. Nemo enim negat, verbo Dei tradito, si quod re ipsa existat, omnem deberi reverentiam, sed „ hoc inicianur Protestantes, quod existant præter scripturam genuinæ „ traditiones. Unde anathema illud vagum S. Conc. Trid. Sess. 4. non videtur „ efficaciter fulminare Protestantes, cum nemo illorum dicat, traditiones „ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptas &c a se scienter & prudenter contemni.

suadeat, tot doctissimos Ecclesiæ Præfules statum quæstionis cum Protestantibus ignorasse, præsertim cum Canus, qui concilio Trid. interfuit, tam clare statum quæstionis determinet (gg). Demum ipsum decretum adserit, doctrinam christianam in sacra scriptura & traditionibus ab ipsius Christi ore perceptis contineri. Ergo PP. Trid. exponere voluerunt, quænam sint principia fidei, ergo quæstionem facti potissimum decidere voluerunt. Sciverunt enim plura dogmata ex traditione probanda a Protestantibus rejici. Nec juvat Nellerum obmovere, quod Trident. illis tantum dicat anathema, qui scienter & prudenter traditiones rejiciunt. Nam ille est hæreticus, qui negat id, quod ab Ecclesia propositum est ut revelatum. Sic Calvinistæ persuasi non sunt, revelatam esse realem præsentiam Christi in Eucharistia, & tamen sunt anathematizati, quia crassa & vincibilis est hæc ignorantia. Pari modo se res habet cum existentia traditionum divinarum.

§. XIII.

Existentia
tradition.
div. in lege
Naturæ &
scripta
V. T.

Dilucidato jam statu quæstionis ipsam nunc traditionum divinarum existentiam demonstrare nobis incumbit. Extitisse autem in statu legis naturalis traditiones divinas, tam apertum est, ut Protestantes ipsi negare non audeant. (hh). Cumque ab Adamo us-

(gg) Lib. III. cap. I. de Trad. Apost. „ Non enim adeo sunt stupidi (Pro-
„ testantes) ut verba Christi, quæ modo Christi esse constaret, infirmare
„ pergant, quod non fuerint ab Evangelistis scripta. Sed quoniam, quid
„ Christus, quid Apostoli fuerint locuti, eos solum nosse putant, qui Chri-
„ stum & Apostolos audire, colligunt apud nos ne unum quidem dogma
„ posse traditione probari.

(hh) Sic Schubertus ipse fatetur, circumcissionem, dogma de mundo creato, de futuro liberatore, præcepta Noachitica sola traditione fuisse tum temporis propagata. His adde doctrinam de immortalitate animæ, de Deo bonorum Remuneratore & malorum vindice, de altera post præsentem futura vita, de remedio peccatum originale tollendi. Et sane in illo statu homines Deum tanquam finem ultimum ac summum bonum fide, spe & charitate &

usque ad Moysen quinque tantum generationes intercesserint, traditiones illas puras fluxisse, pariter in aprico est (ii). Quod vero traditiones Legis Scriptæ V. T. adinet, in iis admitendis Protestantes difficiliore sunt (kk). Sed quam ex ratione non video. Sane præter memorata jam dogmata, quæ sicut in lege naturæ sic etiam in lege scripta sola traditione propagabantur; credebant Judæi ut fidei dogma, libros omnes suo in canone contentos divinos esse, eosque ut tales venerabantur, laudabant, & ad litteram fideliter observabant; credebant pariter, futuram Christi mortem per cruenta sacrificia præfigurari: unde autem hæc omnia ipsis constabant, nisi sola traditione, cum scriptura altum de his teneat silentium? Demum Prophetæ & personæ sacre continuo Deum consulebant, & frequens cum eo commercium habebant; unde si omnia illa colloquia & revelationes voluissent adnotare, plures sane libri scribendi fuissent, quam modo scriptos videmus. Hinc ipsi scriptores hagiographi N. T. plura referunt vaticinia sensu mystico impleta in Christo ex ipsa Judæorum traditione; manifestum igitur est extitisse in lege scripta V. T. traditiones dogmaticas, tam declarativas, quam etiam mere orales, easque haud indifferentes, & ad
fa-

externis ritibus jugiter colebant, uti ex Genesi patet, ubi adducuntur Adam, Abel, Seth, Enoch, Noe, Abraham &c. id ipsum etiam constat ex Aug. lib. II. de civit. Dei, ubi civitatem Dei ab initio mundi usque ad finem deducit. Verum nullum deprehenditur vestigium, divinam hanc doctrinam ante diluvium fuisse scriptam, illa ergo Adamo cæterisque Patriarchis a Deo revelata & successione orali propagata fuerit necesse est.

(ii) Conf. Fleury les mœurs des Israelites pag. 12. 15. & 16., ubi varia subpeditat adminicula, quibus hæ traditiones potuerint conservari.

(kk) Fatentur quidem extitisse in lege scripta quasdam traditiones historicas, exegeticas seu interpretativas, & alias aliorum vaticiniorum, quæ scriptis demandata haud fuerunt, quale fuit vaticinium Henoch a Juda in sua Epist. v. 14. adlegatum. Interim has non fuisse necessarias, & salva salute potuisse ignorari adstruunt.

salutem impertinentes fuisse, objecta, circa quæ versabantur, ostendunt. (II)

§. XIV.

Existencia
trad. div.
N. T.
Arg. I. ex
Consilio
Christi &
Apostolo-
rum.

Præcipuum controversiæ punctum, quod cum Protestantibus habemus, sunt traditiones divinæ N. T.: unde in iis probandis paulo fusiores nos esse oportet. Primum argumentum repetimus ex consilio Christi & Apostolorum. Christus enim Dominus cœlestem, quam e sinu Patris hausit, doctrinam absque omni scriptura hominibus communi cavit, neque Apostolis mandatum ab eo datum fuisse, ut quid scriptis relinquerent, reperimus. Hinc omnes Apostolos prædicasse legimus doctrinam Evangelicam, non autem ab omni-

(II) Eandem veritatem confirmant Patres, Hilarius Tract. in Psalm. 2. Clemens Alex lib. 5. Strom. Basilus in lib. de Spirit. S., origines & alii, qui uno ore traditiones divinas in V. L. extitisse affirmant. Hinc Grotius in Animadvers. Rivet fol. 647. scribit: „ Illud cum Scaligero affirmem, si „ quis se speret, regem Moïsis intellecturum sine ope traditionum, cum „ imposturam facere & sibi & aliis. „ Et infra „ Id enim quæro, an non „ ante Moïsen viri pii credere debuerint ea, quæ de mundo condito, & di- „ luvio rebusque aliis perpetuo consensu tradita fuerunt? An non eadem „ credere debuerunt post Moïsen, qui litteras non didicerunt? an non ista „ loca narrationi fidæ eandem quam scriptis tribuunt auctoritatem? „ Quod „ Protestantes ex Math. c. 15. obmovent, eorum causam plane non juvat; non enim ibi de traditionibus divinis sermo est, sed de traditionibus mere hu- manis, quibus abutebantur Pharisei cum gravi legis divinæ neglectu. Sic docebant per templum & altare jurare nihil esse, obligare autem juramen- tum per aurum templi vel oblationes in altari factas. Ex eo autem, quod Christus falsas Phariseorum traditiones rejiciat, non sequitur, eum voluisse rejicere etiam traditiones divinas. Nec relevat, quod dicunt, inter illas traditiones varias fuisse bonas ac laudabiles v. g. illas de frequenti jejuniis & oratione. Nam licet quædam essent bonæ, plures tamen erant indifferen- tes & inutiles; & cum in his observandis vanam gloriam & sanctitatis fa- mam quærerent Pharisei Math. c. 23. v. 5., imo superstitiose minutoribus quibusdam inharerent, ommittendo majora v. 24., merito Christus omnes Phariseorum traditiones, quæ hominibus originem debebant, rejecit,

omnibus scripta exarata habemus. Hinc & illi, qui scripserunt doctrinam Christi, non ea mente & animo illam scripserunt, ut totum depositum fidei a Christo acceptum cum minimis circumstantiis complecterentur, sed prout necessitas vel utilitas id exoptulabat, varia dogmata scriptis adnotarunt. (mm) Quæ cum ita sint, aut admittendum est, non omnia ab Apostolis ac discipulis Christi litteris fuisse demandata, vel certe dicendum, post Apostolorum tempora nullam deinceps occasionem se prodidisse, quæ postularit, punctum aliquod doctrinæ Christianæ scripto exponi, quin eadem jam nata fuerit ipsis Apostolorum temporibus. Hoc autem ultimum perridiculum est; sexcentæ quippe hæreses post tempora Apostolorum ortæ fuerunt, quarum occasione varia Christianæ fidei puncta enucleatius oportuit evolvere, quæ scriptis suis obscure Apostoli expresserunt. Imo cum constet Evangelium adnuntiatum esse & longo tempore perstitisse sine ullis scripturis, deberent Protestantes solido argumento probare, omnia scripta esse, quæ Christus & Apostoli docuerunt. Factum enim hoc est, quod non subponi, sed probari debet. Quamdiu igitur Adversarii contrarium

C non

(mm) Sic Mathæus ea occasione scripsit, quod cum prædicasset Hebræis, & ad gentes ire pararet, utile crederet iis, a quibus discedebat, aliquod doctrinæ suæ ac prædicationis veluti memoriale relinquere, ut testatur Euseb. lib. III. hist. c. 24. S. Marcum scripsisse Evangelium non sponte sua, sed precibus Romanorum idem tradit lib. II. c. 15. S. Lucas ideo scripsit, ut quoniam viderat, multos alios temere præsumsisse, ea scribere, quæ non noverant, ipse veritate luculente exposita ab incertis aliorum narrationibus fideles advocaret, ut ipse initio Evangelii sui docet, adfirmatque Euseb. lib. cit. c. 24. S. Joannem usque ad extremam senectutem sine ulla scriptura Evangelium prædicasse tradit tam idem Eusebius: quam Hyeronimus lib. de script. eccles. addens, eum tandem compulsum ab Asiæ Episcopis Evangelium scripsisse propter Ebionitarum hæresin tum exorientem. S. Paulus quidem varias scripsit epistolas numero 14., Jacobus unam, duas Petrus, unam eamque brevissimam Judas: verum in his nonnisi peculiariora quædam dogmata pertractant, prout illorum nimirum, ad quos scribebant, exigebat utilitas.

non demonstrant; tam diu manemus in possessione traditionum divinarum. Videmus ergo vel jam in ipso limine ex scopo, quem Scriptores Theophneusti in libris suis exarandis habuerunt, Protestantes causa cadere, & eo efficacius refelli, quod nihil hucusque solidi in contrarium adtulerint. (nn).

§. XV.

(nn) Schubertus contra argumentatur ex perfectionibus divinis, quibus non conveniret revelationem imperfectam tradere. Verum unde probabit, scripturam esse revelationem totalem? Sane argumentum a nobis adlatum contrarium evincit, cum Apostoli nec mandatum scribendi acceperint, nec omnia clare, sed prout necessitas vel utilitas exigebat, dilucidius exposuerint. Conglomerant alii varios scripturæ textus 1. Corinth. 4. „ Ut in nobis discatis ne supra quam scriptum est, unus adversus alterum infletur pro „ alio „ Galat. 1. v. 8. „ Sed licet nos aut Angelus de cælo evangeliset „ vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. „ Joan. 20. „ Multa quidem & alia signa fecit, quæ non sunt scripta in libro hoc, hæc „ autem scripta sunt, ut credatis, quod Jesus est filius Dei „ sed hæc omnia nihil nisi meræ detorsiones sunt. Nam quod I. adinet Apostolus ibi nequidem a longe hanc quæstionem tangit, sed agit ibi Apostolus de pace & humilitate, & adhortatur, ne unus adversus alterum infletur, prout ipsis sæpius scripserat, cum homo se ipsum non possit discernere, sed omnia a Deo acceperit. Ad II. Apostolus ibi perstringit illos, qui legalium observantiam ad salutem necessariam fidelibus volebant persuadere. Ait enim v. 6. & 7. „ Miror, quod tam cito transferimini . . . in aliud Evangelium, „ quod non est aliud, nisi sunt aliqui, qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Christi. „ Ejusmodi autem docere est revera contra doctrinam Christi. Hinc monet fideles, ut nullam aliam doctrinam admittant, ac quam ab ipso edocti fuerint. Non igitur traditionem; sed falsas doctrinas Evangelio Christi obpositas excludit. Ad III. Joannes ibi agit de miraculis Christi, quæ omnia describere non voluit, sed certa quædam duntaxat ex iis seligere, quæ magis ad divinitatem Christi demonstrandam valerent, & pietati fidelium sufficerent. Quid autem ex hoc Protestantes velint deducere non capio. Citant aliqui Math. c. 15. Ezech. 20. Sed in his locis non est sermo de traditionibus divinis, sed mere humanis & non raro superstitiosis Judæorum & Phariseorum vid. §. præced. conf. Annat. lib. cit. Art. IV. & V. Fleury lib. cit. pag. 321.

§. XV.

Positivis nunc argumentis Protestantes adgredimur. Atque cum existentia traditionum sit res facti, testes omni exceptione majores Patres Ecclesiæ adducemus. Initium dabit Ignatius. De hoc Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. testatur, quod cum captivus Romam duceretur, ipse fideles monuerit, „ Ut Apostolorum traditioni mordicus adhærescerent. Quam quidem adseveranter testificatus, quo tutius posteritati reservaretur, necessario scriptis mandandam existimavit. „ Hunc sequitur Papias apud Euseb. lib. 3. cap. 33. „ Non enim, ut vulgus hominum solet iis, qui multa dicunt, sed qui vera docent, oblector. - - Siquis Presbyter forte mihi occurrebat, qui cum Apostolis conversatus fuisset, dicta Apostolorum diligenter sciscitabar, nempe quid Andreas dixisset, quidve Petrus, quid Philippus &c. Neque enim ea, quæ ex libris petebantur, tantum mihi subsidii adlaturum existimavi, quantum ea, quæ acceperam ex hominibus voce & sermone, qui adhuc in vita manebant „ (oo). Hegesippum pariter vindicasse traditiones divinas, idem testatur Eusebius lib. 4. hist. c. 8. „ Ipse enim sinceram & minime fucatam prædicationis Apostolicæ traditionem quinque libris illo quidem scribendi genere maxime simplici & submisso, litteris prosequi adgrediens, tempus, quo ipse floruit, aperte indicat. „ Maximi momenti est locus Irenæi lib. 2. adv. hæres. cap. 3., ubi per integra tria capita contra Valentinum, Marcionem, Cerinthum & Basilium traditionis divinæ

Arg. II.
ex Patri-
bus.

C 2

exi-

(oo) Ex hoc testimonio satis patet, quam curam & sollicitudinem primi Christiani adhibuerint in traditionibus divinis addiscendis, conligendis & conservandis. Verum quidem est, quod Papias, ut Eusebius ipse refert, in quibusdam nimium fuerit credulus, & hoc vel ipse error de regno millenario, quem primus invexit inter Patres, ostendit; sed in hac questione si ipsum deceptum fuisse vellemus adstruere, omnes Patres, totumque Ecclesiam simul cum ipso deceptam fuisse deberemus fingere, cum omnes Patres, omnesque Ecclesias in hac re sibi consentientes habeat,

existentiam invicte demonstrat. Verba sunt hæc: Inter alia, inquit: „ Traditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifesta-
 „ tam in omni Ecclesia adest respicere omnibus, qui vera velint
 „ videre: & habemus adnumerare eos, qui ab Apostolis instituti
 „ sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum usque ad nos,
 „ qui nihil tale docuerunt. . . . Sed quoniam valde longum est in
 „ hoc tali volumine omnium Ecclesiarum ennumerare successores,
 „ maximæ & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, a gloriosissimis duo-
 „ bus Apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ Ec-
 „ clesiæ, eam, quam habet ab Apostolis traditionem, & adnun-
 „ ciatam hominibus fidem, per successiones Episcoporum perve-
 „ nientem usque ad nos indicantes, confundimus omnes eos, qui
 „ quoquo modo vel per sibi placentia vel per vanam gloriam, vel
 „ per cæcitatem & malam sententiam, præterquam oportet, conli-
 „ gunt. „ (pp) Idem filium traditionis secutum fuisse Clementem
 „ Alex., testatur Euseb. lib. 6. hist. cap. 11., de eo ita differens: „
 „ Idem in libro illius, quem de paschate composuit, fatetur se a
 „ familiaribus suis compulsus, ut traditiones, quas a veteribus
 „ Presbyteris accepisset, litteris proderet ad posteritatem. „ Ori-
 „ genes traditionem ut certam veritatis regulam statuit præfat. in lib.
 „ 1. de Princip.: „ Illa sola, inquit, credenda est veritas, quæ
 „ in nullo ab ecclesiastica & apostolica discordat traditione. „
 „ Hom. 8. in Levit. pag. 230. parvulos baptisandi consuetudinem ex
 „ traditione deducit, & tandem Tom. III. Comment. in Math. pag.
 „ 440. testatur, se traditione didicisse quatuor solummodo esse in Ec-
 „ clesia Dei Evangelia. Eandem veritatem tuetur Tertullianus in libr.
 „ de Præscript., ubi n. 12. monet, „ Ut veritatem in nostro, & de
 „ nostro, & a nostris quæramus, idque duntaxat, quod salva fi-
 „ dei

(pp) Ex hoc textu patet 1. extitisse traditiones divinas 2. eas tempore Irenæi fuisse universales. 3. eas sollicite fuisse segregatas a falsis hæreticorum deliramentis. 4. iis maxime Ecclesiam inhæsisse, ut hæreticos refelleret. Pro-
 testantibus hic locus non aridet, hic varias vias invenerunt, quibus eum subterfoderent. Sed egregie hunc vindicat Massuet in Edit. Op. S. Iren. Berti de Theolog. discipl. l. 25.

„ dei regula in quaestionem venire potest. „ n. 19. vult, cum hæ-
reticis non esse disputandum propter eorum detractiones, adjectio-
nes & perversas expositiones: „ Sed, inquit, disputandum solum
„ cum iis, quibus competat fides ipsa, cujus sint scripturæ: a quo
„ & per quas, & quando & quibus tradita sit disciplina, qua fiunt
„ Christiani: ubi enim adparuerit esse veritatem & disciplinæ &
„ fidei christianæ; illic erit veritas scripturarum & expositionum
„ & omnium traditionum christianarum. „ Tertulliano succinit
Cyprianus Epist. 42. ad Cornel. scribens: „ Secundum quod divi-
„ næ traditionis sanctitas pariter ac veritas exigebat, litteras no-
„ stras ad te direximus. „ Et de Sacramento dominici calicis
Epist. 63. ad Cæcilian., inquit: „ Necessarium duxi, has ad vos
„ litteras facere, ut si quis in isto adhuc errore tenetur, veritatis
„ luce perspecta, ad radicem atque originem traditionis dominicæ
„ revertatur . . . Admonitos autem nos scias, ut in calice offe-
„ rendo dominica traditio servetur, neque aliud fiat a nobis, quam
„ quod pro nobis Dominus prior fecerit. „ Egregium pariter tra-
ditionis div. testimonium reliquit Eusebius Cæsareæ in Palæstina
Episcopus lib. 1. demonstrat. evang. cap. 8. „ Cæterum ille qui-
„ dem in tabulis inanimatis, hic autem in mentibus vita præditis
„ perfecta N. T. documenta descripsit: ejus vero discipuli ad Ma-
„ gistri sui nutum auribus multorum doctrinam suam adcomodan-
„ tes, quæcunque quidem veluti ultra habitum progressis, a per-
„ fecto ipsorum Magistro præcepta fuerunt, ea iis, qui capere po-
„ terant, tradiderunt: quæcunque vero iis convenire arbitraban-
„ tur, qui animas adhuc adfectionibus obnoxias gererent, cura-
„ tionisque indigentes; ea ipsi ad imbecillitatem multorum se de-
„ mittentes partim litteris, partim sine litteris, quasi jure quodam
„ non scripto servanda commendarunt. „ Basilius non in uno lo-
„ co traditionem div. adstruit. sic lib. de Spirit. S. c. 27. „ ex ad-
„ servatis, inquit, in Ecclesia dogmatibus & prædicationibus, alia
„ quidem habemus e doctrina scripto prodita, alia vero nobis in
„ misterio tradita recepimus ex traditione Apostolorum, quorum
„ utraque vim eandem habent ad pietatem; nec iis quisquam con-
„ tradicet: nullus certe, qui vel tenui experientia noverit, quæ
„ sint Ecclesiæ instituta. Nam si consuetudines, quæ scripto pro-

„ ditæ non sunt, tanquam haud multum habentes momenti ad-
 „ grediamur rejicere, imprudentes Evangelium in ipsis rebus præ-
 „ cipuis lædemus, imo potius prædicationem ad nudum nomen
 „ contrahemus (qq). Derivat dein ex traditione signum crucis,
 verba invocationis in conficienda Eucharistia, benedictionem aquæ
 baptismalis, oleum unctionis, trinam immersionem. Pergit dein
 eod. lib. cap. 29. misteriorum traditionem stabilire dicens: „ Sane
 „ contra id, quod dicunt, glorificationem cum Spiritu, carere te-
 „ stimonio, nec in scripturis extare, illud dicimus: si nihil aliud
 „ est receptum absque scripturis, ne hoc quidem recipiatur: sin
 „ plura arcana citra scripturam recepta sunt a nobis, cum aliis plu-
 „ ribus & hoc recipiemus. Arbitror autem apostolicum esse,
 „ etiam non scriptis traditionibus inhærere. „ Chrysostomus pa-
 riter non ultimus fuit in Tradit. defendenda. Sic hom. 4. in 2.
 Thessal. inquit: „ Est traditio, nihil quæras amplius; traditio enim
 „ ipsa per se ipsam sufficit, ut quod illa tradit, teneas creden-
 „ dum. (rr)

§. XVI.

(qq) Protestantes, textus hujus claritatem negare nequeunt, unde varii voluat
 librum hunc Basilio abjudicare. Verum secundum communem criticorum
 sententiam genuinus Basilii factus est. Schubert obmovet, Basilium non lo-
 qui de traditionibus dogmaticis, sed tantum Ecclesiasticis, hinc illum eas
 consuetudines vocare. Verum ex ipso textu patet, S. Patrem loqui de tra-
 dit. dog. Ex adservatis enim inquit, in Ecclesia dogmatibus alia scripta,
 alia tradita accepimus. Unde loquitur de consuetudinibus, quæ a Christo
 ipso originem traxerunt, & quas absque Evangelii læsione negare non pos-
 sumus.

(rr) Eandem veritatem demonstrant Epiphanius hæres. 65. Gregor. Nyssen
 Orat. 3. contr. Eunom. lib. 1. demonstrat evang. cap. 8. Ambros. lib. de mi-
 ster. cap. 2. & 6. Item lib. 1. de Sacrament. cap. 2. Hyeronimus comment.
 in Math. cap. 25. cap. 120. Augustinus Epist. 54. ad Januar. n. 1. Epist.
 194. ad Sixtum n. 43. Serm. 172. de verbis Apost. 1. Tim. I. Serm. 176.
 n. 2. lib. 2. de Baptism. contr. Donat. n. 12. 9. 30. &c. Horum testimo-
 nia, cum nimis fufum sit ea referre, vid. apud Wallenburch in op. min.
 pag. 250. & seq. Schaaf prælect. de loc. theol. lib. 10. cap. V. & VI. Na-
 tal. Alex. Tom. IV, Dissert. XVI. in Sæc. II. §. XXII.

§. XVI.

Eandem viam quam Patres, etiam concilia tenuerunt œcumenica, quæ maxime traditioni ad hæreticos confutandos insistebant. Sic in concilio Nicæn. referente Cassiodoro. „ Cum alii suadebant „ nihil innovandum citra antiquam fidei traditionem, & maxime „ quando morum simplicitas sine perscrutatione traderetur adceden- „ tibus ad fidei Sacramentum. Alii vero respondebant, non oportere sine examinatione sequi sententias antiquorum. Cumque „ plurimi disceptationis delectatione traherentur, unus quidam ex

Arg. III.
ex conciliis
œcumenicis.

Contra hucusque dicta tria obganniunt Protestantes. I. Plura PP. opera esse subpositiva, adeoque ex illis nihil probari posse. II. Patres locutos fuisse de quibusdam ceremoniis, ritibus & consuetudinibus post tempora Apostolorum demum in introductis. III. Ipsos Patres sæpius ad scripturam provocasse, eamque ut unicam fidei regulam agnovisse, atque ut hoc prebent, omnes eos textus Patrum conradunt, in quibus adserunt, præter scripturæ auctoritatem nihil esse statuendum, clare quæ ad fidem sufficiunt in sacris paginis contineri &c. Sed meræ hæc cavillationes sunt, nullo fundamento subnixæ. Nam quod primum adinet, ex professo ea Patrum testimonia adduximus, quæ ex communi criticorum sententia genuina esse constat. Demum quænam hæc argumentandi ratio? nonnulla Patrum opera sunt subposita, ergo nullis ipsorum operibus fides adhibenda. Si sic argumentari placeat, ergo nullum opus erit, quod ut subposititium. traduci nequeat. Cæterum Ecclesiam semper maxime fuisse sollicitam, ut opera spuria, a genuinis Patrum operibus discernerebantur, solus ille ignorare potest, qui veritati oculos claudere non erubescit. Secundum plane nullam habet difficultatem, nec alio opus est, quam ut quis adtente & animo a præjudiciis vacuo Patrum testimonia a nobis adlegata perlegat. Tertium quod spectat, incassum agunt Protestantes, dum volunt, Patres scripturam ut solam regulam fidei admisisse; sane contrarium testimonia eorum adducta demonstrant. Patres igitur, dum ejusmodi loquendi formulas adhibuerunt, explicandi sunt relate ad scopum, quem intendebant. Hinc Patres, qui dixerunt, nihil præter scripturam esse statuendum, libros excluderunt apogryphos. Atque ita intelligendus Hieronimus in cap. 23. Math., ubi eos refutat, qui ex li-

„ ex confessoribus laicis simplicem habens sensum, dialecticis
 „ obviavit, dicens: Audite igitur: Christus & Apostoli non nobis
 „ artem dialecticam tradiderunt, vanamque verborum fallaciam,
 „ sed puram scientiam fide & operibus observandam. Hæc dicente
 „ juvene, & animo sene, præsentibus quidem mirati sunt, dictum-
 „ que probaverunt. „ Concilium pariter Ephesinum teste Vincent.
 Lirinens. lib. adv. hæres. cap. 42. antiquorum traditioni inhæsit ad-
 versus pestiferam Nestorii doctrinam. Eandem regulam observa-
 vit concil. Chalcedonense: nam act. 11. prælecta Epistola Leonis
 Papæ ab omnibus Patribus adclamatum fuit, „ Hæc est fides Patrum,
 „ & ita nos credimus, anathema illi, qui non ita credit. „ Con-
 cilium generale Vtum anathema vibrat in illos, qui non una ado-
 ratione carnem Christi cum divinitate adorarent, sicut a priore
 Ecclesia traditum fuit. Hujus vestigia legerunt conc. gen. VI. VII.
 & VIII. In concilio Florentino Græci cum Latinis admittebant,
 ex Patribus Photio antiquioribus res esse decidendas. (ss)

§. XVII.

libro apogrypho probare voluerunt, Zachariam, qui inter altare & tem-
 plum occisus fuit, Patrem fuisse Joannis Baptistæ. Alii, qui adfirmarunt
 omnia perspicue in scriptura contineri intelligendi sunt relate ad ea dogma-
 ta & præcepta morum, quæ sibi sumpserunt explicanda. Et sic intelligen-
 dus est Irenæus lib. 3. c. 1., ubi agit de iis, quæ fide explicita tenenda
 sunt. Athanasius lib. contr. Gent., ubi ostendit idola non esse Deos, Chri-
 stum autem & hominem & Deum esse simul. Tertull. libr. contr. Hermog.
 in quo hunc hæreticum refutat ex scriptura, quæ clare adferit, omnia ex
 nihilo creata fuisse. Augustinus lib. 2. de doct. c. 9., ubi fidem & carita-
 tem commendat. Cyrillus Alex lib. 12. in Joan. c. ult., ubi tractat de mi-
 raculis Christi. Ejusmodi autem dogmata clare in scriptura contineri non
 negamus; at omnia sic ibi contenta esse, id est, quod nos negamus, &
 Patres negarunt. Conf. Bellarm. lib. cit. Natal. lib. cit. Petav. Prolegom.
 ad Theolog. & Hierarch. Eccles. lib. 1. c. 1.

(ss) Non recitata modo concilia œcumenica, sed alia etiam particularia men-
 tem suam de existentia divinarum traditionum luculenter ipso facto expli-
 carunt. Sic romana secunda synodus sub Cornelio habita An. 255. tradi-
 tione, novatianam confodit hæresin, antiochena sub Dyonisio celebrata

Ab.

§. XVII.

Ex his ergo inferimus. 1. Omnes illi Patres, qui loquuntur de traditionibus non scriptis ad minimum sunt intelligendi de traditionibus declarativis. Alias enim nomine traditionis nequidem uti potuissent. 2. Illi ipsi Patres, qui loquuntur de traditionibus non scriptis, in sensu naturali & obvio intelligendi sunt de dogmatibus illis, quæ valido argumento ex scriptura nequeunt erui. Si enim convincenti argumento ex scriptura erui possent, in sensu obvio scripta essent, & non tradita. 3. Omnes Patres, qui disserunt de traditionibus circa dogmata, loquuntur de traditionibus divinis, non ecclesiasticis. Nam dogmata fidei & morum transcendunt potestatem Ecclesiæ, adeoque originem divinam habent. 4. Patres, qui adhibent traditiones ad hæreticos refutandos, ad minimum sunt intelligendi de traditionibus declarativis. Scopus enim eorum erat, ex traditione refellere eos, qui scripturæ sensum depravant, ergo uberior & distinctior debuit esse traditio circa dogmata etiam necessaria. Sic Irenæus, Tertullianus, Athanasius &c. agunt præcipue de dogmatis symbolorum. 5. Omnes Patres, qui dogmata ex traditione probanda adstruunt, eo quod sufficienter ex scriptura probari nequeant intelligendi sunt de traditione orali divina. Sic Origenes baptisma parvulorum ex traditione orali probat. (§. XIII.) 6. Omnes Patres & omnia concilia, quæ in refellendis hæreticis ad testimonia Patrum & Ecclesiarum apostolicarum provocant, longe aliam controversias fidei dirimendi viam statuerunt, ac Protestantes, qui solam scripturam accedunt, exclusâ traditione. Si enim Patres & concilia putassent clare omnia in scriptura expressa esse, utique superfluum fuisset, ad traditionem Ecclesiarum apostolicarum pro-

Reflecto
in Patres
& concilia.

D

VO-

An. 266. Paulum Samosatenum traditione devicit. Sic Milevitana secunda An. 416. sub Innocentio I. Pelagium, sic Bracarensis An. 563. sub Joanne III. Priscillianistas vicit, expugnavitque. Habemus ergo consensum totius Ecclesiæ, quæ columna est & firmamentum veritatis, adversus quam portæ inferi non prævalebunt, quæque sicut ab initio usque nunc, sic imposterum traditionibus divinis innixa hæreticorum ridebit furorem,

vocare. Luce igitur clarius est prioribus Ecclesiæ seculis extitisse traditiones saltem declarativas circa dogmata perspicue in scriptura non contenta, (tt)

§. XVIII.

Object. Protestant. Mire se torquent Protestantes, ut hæc argumenta eludant. Inter cætera maximam suam vim ponunt in suo systemate de scriptura. Distinguunt nimirum inter articulos fundamentales & non fundamentales. De non fundamentalibus monent nos parum debere esse sollicitos, cum sint res indifferentes, quæ salva fide ignorari possint, in fundamentalibus autem scripturam claram esse, mordicus defendunt.

(tt) Id ipsum variis adhuc argumentis urgeri potest. Sic 1. constat, sacram scripturam ab initio summa cum diligentia a Christianis fuisse lectam, id testantur ipsi actus Apost. . Apostoli, qui cum fidelibus conversabantur, facile interpretati sunt scripturæ sensum, & difficultates in ea occurrentes. Ejusmodi autem interpretationes omnes si scriptis voluissent relinquere, commentaria super commentaria conficere debuissent. 2. Circa dogmata omnibus necessaria oportet habere certitudinem infallibilem sensus scripturæ; debent enim nobis adplicari certitudine supernaturali, ad quam certitudo moralis & motiva credibilitatis non sufficiunt; necessaria ergo est traditio declarativa, quæ sensum scripturæ dubium determinet. 3. Sunt quidam textus scripturæ, qui sine traditione explicari nequeunt v. g. Joan. 13. v. 24. „ Debebis alter alterius lavare pedes „ Math. 26. „ Comedite & bibite &c. „ Ubi Protestantes ajunt, in posteriori latere præceptum non autem in priori, in quo tamen clarius præceptum exprimitur. Dent ergo rationem, cur primus textus non, alter autem contineat præceptum. Sane ex hoc labyrintho se non extricabunt, nisi ad filum traditionis declarativæ confugiant. Atque id ipsum agnovit Grotius in adnotat. ad Cassandr., ubi ait „ Protestantes admittunt consequentias varias ex genio privato; ast Catholicæ admittunt consequentias prout eas admisit vetus Ecclesia; hinc tot inter Protestantes divortia. Nempe ipsi Protestantes fatentur, non omnia immediate contineri in scriptura, sed conclusiones esse faciendas: hæc faciunt Catholici juxta traditionem declarativam. „ Ægre quidem ferunt hunc textum Protestantes, hinc librum edidit, cui titulus: Grotius papæ-fans; sed quam bene, judicet lector.

dunt. Calviniani quidem eam claritatem restringunt ad solos fideles & regeneritos; Lutherani vero illam extendunt ad eos omnes, qui debitis requisitis ad scripturam legendam accedunt. Revelatio enim inquit ita comparata esse debet, ut quisque veritates necessarias ex ea addiscere possit. Ad quid enim data est, nisi ad homines erudiendos, & in via salutis dirigendos. (uu)

§. XIX.

Sed mira se hic prodit Protestantium astutia, cum sententiam nobis obtrudant, quam ipsi probare non possunt. Sane ipsi non conveniunt, nec in definitione, nec in numero horum articulorum determinando. (xx) Sed hoc tantisper transmissio, nec in sensu

Refutatur.

D 2

Cal-

(uu) Hoc systema præcipue excoluerunt Schubert, Töllner, Wittenbach, Clemmius, Lüdke & alii. Sed cum non nulli numerum articulorum fundamentalium tam arctum statuerunt, ut vix religio revelata a naturali differret, varii Protestantes consultius duxerunt, ut a determinatione horum articulorum plane abstineretur, vid. Hegelmajer dissert. cit.

(xx) Sic Joannes Clericus articulum fundamentalem vocat illum, in quo omnes Christiani conveniunt. Jurieu omne illud dogma, quod ad gloriam Dei & salutem hominum conducit. Wittenbach illum articulum dicit fundamentalem, qui fundamento dogmatico vel mediate vel inmediate innititur: Töllner illum, qui ad decretum de gloria Dei & salute hominum pertinet, Schubert demum illum, sine quo notitia & fides in Christum nec haberi nec conservari potest, fundamentalem vocant. Eadem diversitas regnat circa numerum articulorum fundamentalium determinandum. Sic Burri quidam Anglus, Lockius & alii nonnisi fidem in Deum & Messiam adstruunt. Idem systema adoptavit Michael Loen in libr. Francofurti edito sub titulo: Die einzige und wahre Religion durch die Zänkereyen der Theologen in Unordnung und durch die Vernunft in Ordnung gebracht. Alii ut Calixtus Professor Helmstad., Ladermannus, quibus præluserat Antonius de Domais exjesuita postea Archiepiscopus Spalatinus in Dalmatia, Gregorii IX. cognatus, nihil præter symbolum Apostolicum admittunt. Semler illos inter articulos necessarios refert, qui influxum habent in mores hominum,

Schu-

Calvinistarum, nec Lutheranorum scripturam etiam in fundamentalibus claram esse adfirmamus. Nam quod Calvinistas adtinet, ii ad

Schubert sequentes adstruit. 1. Omnes homines natura esse peccatores & filios iræ. 2. Neminem posse suis operibus justitiam, quæ coram Deo valet, comparare. 3. Hinc Christum plenissime satisfecisse pro peccatis, ut justitiam necessariam nobis procuraret. 4. Hoc meritum omnibus efficacissime offerri. 5. Imputari quoque omnia merita & dona illis, qui in Christum credunt; si toti merito acquiescant. 6. Eos certe justificari, qui ita credunt, nec aliud quam fidem istam ad salutem requiri. 7. Quemadmodum autem homo sua malitia Deo resistere potest, ita hanc fidem perdi posse. 8. Deum esse Patrem, Filium, & Spiritum S. 9. Eundem nonnisi amore Dei & proximi coli. Joh. Bernh. Basedow im Grundriß der Religion, welche durch Nachdenken und Bibelforschen erkannt wird. 1764. pag. 116. ita discurret: „ Das Universal Christenthum, dem keine einzige mir bekannte Kirche widerspricht, machen diese 6. Sätze aus: 1. Die vier Evangelisten nebst der apostolischen Geschichte sind sehr glaubwürdige Geschichtsbücher. 2. Die Briefe des N. T. sind von Aposteln geschrieben. 3. Christus ist der eingeborne Sohn Gottes, ohne gleichen, der größte unter allen göttlichen Gesandten. 4. Auch die Apostel sind wahre Gesandte Gottes und Jesu Christi, und haben als solche wirklich gelehrt. 5. Der Inhalt der wahren natürlichen Religion ist auch durch Jesum Christum und seine Apostel geoffenbaret. 6. Die Mängel der natürlichen Religion werden durch diese Offenbarungen ersetzt. „ Hunc secutus Lüdke in duobus libris, primo: Vom falschen Religionseifer 1767., secundo: Ueber Toleranz und Gewissensfreyheit &c. 1774., sequentes articulos fundamentales adstruit: „ Wer den Glauben an einen alleinigen Gott und Vater aller Menschen: an seine unendlich weise und gütige Regierung der Welt; an seine durch Christum geoffenbahrte und durch dessen Todt und Auferstehung bestätigte allgemeine Gnade gegen alle umkehrende Sünder, die nun weiter keine Sünopfer, wie sie, Juden und Heiden der Gottheit brachten, nöthig hätten; an ein zukünftiges Leben nach dem Todte, wo einem jedem nach seinem Leben vergolten wird. . . Wer diesen Glauben lehret, der lehret sicherlich die wesentliche Grundartikel des Christenthums . . . nicht mehr und nicht weniger als Christus unser Herr in seinen öffentlichen und besondern Vorträgen selbst gelehrt hat. „ Longius adhuc progressi sunt, ac paucioribus totum Christianismum adligarunt, censores Berolinenses, cum prius scriptum Doct. Lüdicii orbi litteraria

ad intelligentiam scripturæ requirunt, ut quis sit fidelis & regeneritus. Hoc autem nec sibi nec aliis probare possunt. Non sibi: nam difficillimum est, judicare de dispositionibus internis, easque cum ad-
ulterinis animi adfectionibus non confundere, si enim nosmet ipsos inspiciamus; videmus amore proprio sapius nos decipi, superbe de nobismet ipsis judicamus, Spiritum humilitatis nobis adscribimus, qui tamen fictus & arrogantiae partus est. Imo experientia teste etiam mali se habere virtutes, se esse fideles, sibi blandiuntur, cum tamen nec illas possideant, nec veri sint fideles. Neque id possunt aliis persuadere. Id enim fieri deberet per certa signa, qualia sunt miracula, prædictiones futurorum &c; sed historia teste nulla ejusmodi signa hucusque protulerunt Calvinistæ. Et sane si regeneritis & fidelibus clara esset scriptura in fundamentalibus, ergo vel omnibus Calvinistis, vel non. Si primum, ergo non omnes fideles sunt, quod tamen nullus sibi vult objici. Si secundum, dicant ergo nobis, quare doctiores Calvinistæ non conveniant circa articulos ne-

D 3

cessa-

rio commendarent, allg-deutsche Bibl. 7. Band 2. Stück pag. 128. „ Es
„ wäre also auch disfalls zu wünschen, daß man einmal festsetzte, ohne
„ welche Glaubenslehren weiter keine aufrichtige Rechtchaffenheit seyn
„ könne, und da dünkt uns, die Sache von allen Seiten und im ganzen
„ Ernst überlegt, die Lehren von Gott, seiner alles einfließenden Fürsorge
„ und der Hoffnung eines zukünftigen Zustandes müßten das Ganze ausma-
„ chen. Solls mehr seyn, so mögen es andere mit Jesu Christo, dem treuen
„ Zeugen ausmachen, der selbst in seiner Bergpredigt das Religionsgebäu-
„ de auf diesen festen Gründen als auf einen Felsen aufgeföhret hat: und
„ mit großer Lebhaftigkeit fühlen wir es in diesem Augenblick, wie fest
„ wir darauf stehen. „ Ex his omnibus colliges, hoc systema se ipsum sua
diversitate, & discordia sententiarum evertere. Quod enim sunt capita, tot
sunt sententiæ. Nec mirum: nullum enim est vinculum unitatis, quod tam
diversa sentientes coadunet, quin potius quilibet Spiritu privato ductus quid-
quid lubet, addit, aut demit in systemate religionis. Hinc Protestantes
doctiores vix non omnes communi vitio indifferentissimi & syncretismi la-
borant; nec hoc amplius mysterium est, cum pagellæ quævis publicæ id
loquantur: Egregium circa hanc rem argumentum produxit ipse Lockius,
quod nullus hucusque Protestantium solvit. vid. Hooke lib. cit. tom. III.
§. V.

cessarios? Demum, ut bene ratiocinantur Wallenburchici, si requiratur status regenerationis, ut quis per S. scripturam intelligat, quinam sint articuli necessarii, ergo oportet esse fidelem, antequam aliquis per S. scripturam intelligat, quinam sint articuli necessarii. Ratio est, quia nullus regeneratur, nisi fiat fidelis. Ergo dantur fideles & regeniti, qui necdum sciunt per scripturam quinam sint articuli necessarii: ergo dantur fideles & regeniti, qui non credunt articulos necessarios. Hoc quam absurdum sit ipsi Calvinistæ perspiciant. (yy) Quod Lutheri assecclas spectat, hi eo facilius reseluntur, quod adstruant requisita, quæ apud rudes frustra quæviseris. Ubinam enim illos tinctos reperies bona philosophia, studio critices, notitia linguarum &c. At inquires rudes debere consulere interpretationes aliorum, si res admodum difficilis foret. Sed quinam sunt illi alii. An Doctores suæ religionis? sed hi ipsi inter se dissentiant etiam in fundamentalibus. An Patres primitivæ Ecclesiæ? sed hic recrudescit difficultas, quomodo enim rudes negotiis secularibus inmersi opera Patrum discunt? Demum etiam si demus, unumquemque posse esse certum utcumque de sensu scripturæ; haud tamen certus esse potest de sensu a Spiritu S. intento. Ad hoc enim requiritur, ut extra dubii aleam sit, versionem, qua quis utitur, conformem esse textui originali græco & hebraico; sed maxima pars hominum de hac re nequit esse certa certitudine supernaturali & divina. Medium enim tale esset vel Spiritus privatus,

(yy) Eadem veritas variis scripturæ exemplis inlustrari potest sic act. 8. v. 26. legimus Eunuchum reginæ Candacis, qui vere & animo fuit fidelis; tamen articulum necessarium de redemptione generis humani Isaia 53. ignorasse. Item act. 15. inter Judæos ad Christum conversos, qui fervidi admodum erant fideles, enata fuit controversia, an legalium observantia ad salutem necessaria esset? Erat hic quæstio de articulo fundamentalis, & tamen fideles dubii hærebant. Demum ipse Calvinus hos textus: „Ego & Pater „unum sumus. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo &c. „explicavit de unione morali & consensu voluntatis, quos tamen ipsi Calvinistæ de consubstantialitate verbi intelligunt, & contra Armenianos defendunt. Ex quo plane sequitur, vel Calvinum non fuisse regnitum & fidelem, vel fideles scripturam etiam in fundamentalibus non esse claram.

tus, vel consensus eruditorum. Non primum: quis enim discernere queat, utrum ille Spiritus sit a Deo, an a Phantasia humana? Sane contradictiones, quibus abundat hic Spiritus, manifestant, eum non esse a Deo, quippe qui, quod una manu erigit, altera destruit. Non secundum: nam ipsi eruditi in versionibus non conveniunt, præcipue Sociniani, qui alias effingunt interpretationes, accentus aliter ponunt, textus, ex quibus dogmata fundamentalia probantur, alium in sensum detorquent &c. Tristitia prostant exempla Michaelis, Semleri, Bardhii & aliorum. Ultimo sunt in scriptura verba metaphorica, adeoque intercedentem tunc similitudinem percipere, rerum naturas bene noscere requiritur: occurrunt ibi idiotismi linguæ cuius proprii, qui pariunt obscuritatem: loca, quæ sibi repugnantia videntur, concilianda, sensus, qui ex textus serie consequitur, adcurata comparatione est conligendus. Horum omnium autem rudes non sunt capaces. Ergo unicum medium, obscuritatem tollendi est traditio declarativa Ecclesiæ.

§. XX.

Quæ hucusque adduximus argumenta præcipue ad traditiones declarativas evincendas conlimabant; superest igitur adhuc illud genus traditionum demonstrandum, quod circa ea versatur dogmata, quæ valido argumento ex scriptura deduci nequeunt. Atque imprimis conveniunt nobiscum Protestantes, libros N. T. esse authenticos & divinos. (zz) Neutrum autem solido argumento ex scriptura

Arg. IV.

(zz) Juxta Catholicos divinitas scripturæ non est dogma ab omnibus explicitè credendum, sed Ecclesiæ tantum necessarium vid. Wallenburch pag. 255. Apud Protestantes vero est dogma absolute necessarium, & fide explicita ab omnibus credendum. Nam scriptura unicum eorum principium & motivum credendi est. Schubert quidem illud habet pro dogmate secundo, sed ipse sibi non coheret in suis principiis. Nam definit articulum primarium esse illum, qui salva salute ignorari non potest. Quis autem non videt scrip-

tura deduci potest. Non primum: authentia enim scripturæ duplicem quæstionem facti involvit, scilicet utrum illi libri sint par-tus Apostolorum; & utrum genuini & in substantialibus non con-rup-ti ad nos usque pervenerint? utrumque nonnisi via testimonii & perpetua traditione de ore ad os transmissa confici potest. Ve-ritas hæc tam luculenta est, ut ipsi Protestantes hic admodum non repugnent. (aaa) Ac-rius reluctantur, ubi de divinitate integra librorum N. T. agitur. Divinitas autem diverso modo concipi po-est. Primo, utrum dogmata fidei & morum a Christo sint revela-ta, secundo, utrum Apostoli ad scribendos illos libros divinitus fuerint moti, & in iis scribendis directi, ne quid falsi inmiscerent. Quod primum adinet, fatemur, quod divinitas scripturæ sic sumta subposita ejus authentia ex scriptura solido argumento derivari possit. (bbb) Ea enim fluit ex miraculis & prophciis a J. C. editis, quæ in sacris paginis continentur. At secundo sensu negamus, quod ex sola scriptura divinitas solido argumento erui queat. Inspiratio enim est res facti, quæ a voluntate Dei & ejus ordinatione depen-det, adeoque cum scriptura alte de hoc facto fileat, nonnisi ad tra-ditionem mere-oralem hic recurrendum est. (ccc)

§. XXI.

scripturam in principiis Protestantium esse tale dogma. Absque enim scrip-tura ut divina cognita non possunt habere fidem in Christum, ac proin nec suam salutem consequi, cum scriptura apud ipsos sit unica agendorum & credendorum norma, igitur scripturæ divinitas salva salute ignorari non po-est, adeoque est dogma fundamentale primum. Quidquid sit, sufficit no-bis dogma de scripturæ divinitate omnibus esse necessarium, quod ex scrip-tura ipsa solido argumento deduci nequeat.

(aaa) Sic Molinæus Novit. Pap. lib. 1. cap. 51. Episcopus respons. ad 3. di-lem. Calvinus lib. 1. instit. cap. 8. §. 9. Brentius, Chemnitius & alii, a quibus recentiores non dissentiunt, quoad hoc punctum traditionem admi-ferunt. vid. Bellarm. lib. cit. de verb. Dei non script. §. IV. Wallenburch lib. cit. pag. 255.

(bbb) Vid. Stattler de loc. Theolog. c. 1. & seq.

(ccc) Res hæc sic concipi debet: Apostoli divinitus moti scripsere suos libros: ipsi senserunt evidenter, quod divinitus inspirati scripserint; tradiderunt dein

§. XXI.

Utut autem hæc certa sunt, varios tamen scrupulos hic movent Protestantes. Sic Basnage & Mezrezat Calvinistæ excipiunt, probandam non esse scripturæ divinitatem, eo quod scriptura sit principium fidei, principia autem non demonstrentur. Schmidius & Schubert probandam volunt scripturæ divinitatem ex testimonio Spiritus S., quod consistit in sensu efficaci præstantiæ, virtutisque librorum sacrorum, quo Spiritus S. ita adjuvat legentem, ut ejusdem vis & efficacia mirifice in ejus animo se exferat. Ponunt ergo illud testimonium in efficacia doctrinæ, qua homo movetur ad fidem salvificam, hocque testimonium juxta ipsos omnibus sub di-

Obj.
Protest.

E

spen-

dein suos libros discipulis testando, quod illos ex inspiratione divina scripserint, quod quidem testimonium miraculis confirmarunt. Et sic res a primis Christianis ad nos usque fuit propagata. Obponit hic Töllner in suo opere de divina inspirat. S. Script. negari quidem non posse, quod Patres hoc ab Apostolis testimonium accipere potuerint, sed quod reapse acceperint probari non posse. Sed mirum est virum eruditum hic se torquere adeo. Nam hoc ipso, quod omnes Patres testentur, libros N. T. ex inspiratione divina fuisse conscriptos, patet, quod id ipsa hauserint ab Apostolis, cum nulla alia via superfit, in notitiam hujus veritatis deveniendi: quæ enim effugia ipse in cit. libr. adducit, nullo verisimili argumento nituntur, atque ultra limites conjecturæ non adsurgunt. Stattlerus, ut hanc difficultatem solveret ad judicium infallibile Ecclesiæ confugit, silendo de traditione. Sed quid si Protestans rationes peteret, cur Ecclesia tulerit hoc judicium. Quamnam pro fundamento daremus, nisi traditionem Ecclesiæ? Traditio igitur hoc loco non est prætermittenda. Equidem scio Stattlerum traditionem ut incertam in hac re traducere; sed hoc ipsum est, in quo fallitur, semper enim major Ecclesiæ pars libros etiam deuterocanonicos, ut divinitus inspiratos venerata est, neque obstant pauci Patres, qui canonem Hebræorum secuti, illos in canone prætermiserunt; nam non ex uno aut altero Patre res dimetienda est, sed ex consensu plurium, inlustriorum, qui certam rei notitiam habuerunt. Moralis autem universalis Patrum consensus semper circa hanc rem extitit, ut demonstrant Schaaf, lib. cit. de can. script. Goldhagen in introduct. in S. Script. Caus. lib. cit. cap. IX.

spendio salutis est necessarium. Alii urgent consilium quoddam commune in Ss. Scriptoribus, quod sine concursu Dei supernaturali concipi non posset: addunt cæteras exquisitæ cujusdam perfectionis notas circa rerum delectum in historicis narrationibus, circa brevitatem, simplicitatem, nobilitatem styli, ordinem &c. Alii argumentantur a priori hoc modo: Deus, qui doctrinam religionis christianæ primitus revelatione supernaturali nobis revelavit, verisimiliter ex consilio ejusdem suæ sapientiæ pro conservando etiam deinceps in perpetuum hoc pretioso deposito quidquam operatus est, videlicet procurando ejus consignationem per litteras, & omne omnino falsum ab his suo immediato influxu excludendo.

§. XXII.

Refut.

Bella argumenta! sed quorum nuditas statim adparebit, si crusta exterior detrahatur. Nam quod 1. adinet: inane est sophisma. Principia equidem per se evidentiā non probantur. At scripturam esse tale principium, id est, quod negamus. De principio enim per se evidenti nemo dubitat, de scripturæ autem divinitate plures dubitarunt & adhuc dubitant. (ccc) Quod 2. spectat: equidem verum est, doctrinam scripturæ sacræ efficacem esse ad homines movendos, unde conjecturare licet, hanc doctrinam habere Deum authorem; verum quomodo inde sequatur hujus vel illius libri in specie divinitas, aut inspiratio ipsa non video. Quot enim religiosos libros habemus, qui summo pietatis in Deum adfectu & virtutis sensu animos mire tangunt, & tamen nonnisi mere humanitus scripti sunt? (ddd) Ad 3. deberent Protestantes probare, quod consilii communis concordia excedat providentiam Dei naturalem, industriam prudentiamque hominum, hoc autem probare ne-

(ccc) Sic veteres quidam Patres Hilarius, Epiphanius dubitarunt de libris deuterocanonicis. Sic Lutherus ipse dubitavit de Apocalypsi & Epist. Jacobi, de aliis hæsit Beza: & summæ hodie sunt concertationes Protestantium etiam de protocanonicis. vid. Schaaf lib. cit. de can. script.

(ddd) Id ipsum quidam fatentur Protestantes. Sic Michaelis in seiner Orientalischen und exegetischen Bibliothek part. 2. pag. 183. ita discurret: „Ich muß

nequeunt. Delectus rerum fere in particulari cujusque scriptoris fine & occasione facile intelligitur. Historica narratio sermonum Christi longiorum tam dissimilis est in Evangelistis, tam subinde contracta in synoplin, nec uno relata nexu, ut naturalem eorum memoriam saltem aperte non excedat. Forte commodo aliqua adnotarunt, aliqua ipso usu, repetitione inter se prædicatione sapius iterata, profundius & ordinatius memoriæ impressere. (eee) Ad 4. patet hoc argumentum ad summum probare, quod scriptores sacros Deus ipse direxerit in dogmatis a Christo revelatis veraciter describendis; quin integer contextus divinitus scriptus esse subponi debeat; uti decreta conciliorum de fide divina esse possunt; quin argumenta omnia sint divinæ fidei. Sed ne hoc quidem determinate probat argumentum adlatum; sed solum indeterminate evincit, necessarium fuisse, ut Christus de aliquo sufficiente medio, conservandæ in perpetuum suæ doctrinæ a se semel traditæ, Ecclesiæ provideret. Hoc autem medium, cum aliud non adsignent Protestantes, est traditio Ecclesiæ.

E 2

§. XXIII.

„muss geschehen, daß ich niemals etwas empfunden, daß ich bona fide testimonium Spiritus S. nennen kann; ich finde mich durch manche Lieder eben so gerührt, als wenn ich in der Bibel lese.“ Imo nonnulli scripturæ libri apti sunt ad tentationes homini injiciendas v. g. canticum canticorum &c. Demum illud testimonium sane habuit Lutherus vir fidelis & reginitus, & tamen rejecit Apocalypsin &c. Ergo testimonium illud est fallibile. Excipit quidem Schmidius, testimonium Spiritus S. neminem cogere ad adfensum; dubitare igitur potuisse Lutherum de illis libris, præsertim cum nondum convictus fuerit de certitudine illorum historica. Verum dato hoc, quæro, utrum testimonium illud sit discernibile vel non? Si non est discernibile, ergo nihil juvat, & est inutile. Si autem est discernibile, ergo Lutherus voci divinæ non obtemperavit, consequenter non potuit esse instrumentum reformationis. Quod veritatem historicam adinet, frustra huic testimonium Spiritus S. adfigitur, cum Deus hoc testimonio homines extraordinarie doceat. Et sane hoc testimonium saltem apud rudes debet esse independens a certitudine historica, cum illi nequeant habere certitudinem historicam, ergo saltem apud illos argumentum Schmidii nihil valet. Idem systema enervat Töllner, cujus argumenta vid. in seinem Tractat: Wahre Urfach, warum Gott seine Religion nicht mit augenscheinlichen Gründen versehen hat.

(eee) Conf. Stattler lib. cit. §. 21.

§. XXIII.

Argum. V.
ex Syst.
Prot.

Mirari sane licet, Protestantes adeo reluctari traditionibus oralibus; cum ipsi dogmata admittant necessario credenda, quæ nullo valido argumento ex scriptura probare possunt. Sic credunt nobiscum, in baptismo pronuncianda esse verba illa: ego te baptizo in nomine Patris &c. quæ formam Sacramenti conficiant. Sed ubinam scriptura id clare exprimit? (fff) Item credunt nobiscum baptisma semel conlatum non esse iterandum, hæreticos valide administrare hoc Sacramentum, parvulos esse baptizandos. Dogmata hæc Ecclesiæ necessaria sunt, sed ex scriptura probari nequeunt, uti Augustinus ipse, qui diu in hac materia contra Donatistas versatus fuit, fatetur. (ggg) Nisi ergo traditionem oralem Protestantes admittant, nunquam ex hoc nodo se extricabunt. (hhh)

PARS

(fff) Ajunt quidem forma determinata habetur Math. 28. Sed aliud est, quidquam in nomine Dei facere, aliud, quando quid agimus, pronuncian- da esse quædam verba. Illud scriptura præcipit, non autem hoc. Sic legi- tur in Script: „Siquid petieritis apud Patrem in nomine meo, dabit vobis.“ Sed nemo exinde infert, quod, quando petimus quid a Patre, expresse di- cere debeamus: peto id a te, Pater! in nomine Christi.

(ggg) Argumentantur hic Protestantes, Deum velle omnes salvos fieri; sed nisi baptismus parvulis esset conferendus, non posset concipi, quomodo Deus illorum salutem vellet. Ast hoc ratiocinium Theologicum est, quod non sufficit ad dogma fundandum.

(hhh) Adducunt adhuc Wallenburch alia dogmata, ex quibus traditionem ora- lem stabilire volunt v. g. processionem Spiritus S. a Patre & Filio, uni- tam hypostasin in Christo, legem abstinendi a subfocato & sanguine. Sed licet duo priora dogmata evidentibus ex scriptura argumentis deduci neque- ant, possunt tamen sat validis & firmis exinde crui, id quod Theologi huc- usque satis strenue contra Socinianos præstiteri, adeoque ad summum ne- cessitas traditionis declarativæ inde sequitur; non autem mere-oralis. Quod ad legem adlatam attinet, bene monet Frankius, quod conligi possit finis hujus legis ex scriptura, qui cum hodie cesset, etiam ipsa lex cessare debet.